

DE ACHTERGROND VAN HET SPROOKJE

9 augustus 1957

Goedenavond vrienden,

Aan het begin van deze avond moet ik u erop wijzen, dat wij niet alwetend, of onfeilbaar zijn. Wat betreft bestuurszaken is er een kleine mogelijkheid, dat wij de volgende vrijdag een gast hebben - een gastspreker - en in dat geval is het mogelijk, dat de indeling van de avond iets wordt veranderd. Wij kunnen u echter garanderen, dat inderdaad deze avond buitengewoon belangwekkend zal zijn. Voordien waren wij niet in de gelegenheid voor een groter en voller gehoor deze gast te brengen. Wij hopen dit alsnog te doen en mogelijkwijze enkele toespraken van hem - met tussenpozen van drie maanden - vervolgens te herhalen. Nu weet u nog niets, maar u bent misschien alleen maar nieuwsgierig. Dat moet u (ons) ook weer niet kwalijk nemen. Ik kan u hoogstens één punt nog verklappen: deze gastspreker leeft niet op deze aarde. Wat hij verder hierover wil vertellen, ach, dat moet hij zelf weten.

Het was alleen maar een kleine mededeling, die u gevoelig vergeten mag, maar die ons in ieder geval de verwijten bespaart: "Nu hebben jullie het programma helemaal veranderd en wij hadden op wat anders gerekend." Het is erg moeilijk om het iedereen naar de zin te maken op een avond als deze. U hebt het zelf ongetwijfeld ook wel eens gemerkt. De een vindt er niets aan, terwijl juist een ander dit een buitengewoon mooie avond vindt... U moet mij niet kwalijk nemen, maar ik luister wel eens en ik hoor die kritieken. Ik merk soms, dat men iets afbreekt, omdat men niet begrepen heeft, wat er gezegd is van wat men afbreekt; kortom, misschien nog meer dan u zijn wij ervan overtuigd, dat het erg moeilijk is het iedereen naar de zin te maken. Daarom roep ik bij voorkeur voor mijzelf dan ook maar uw clementie in, want mijn onderwerp voor hedenavond is, volgens sommigen misschien, wat oppervlakkig. Ik zou n.l. willen spreken over: De achtergronden van het sprookje.

U moet nu niet denken, dat ik à la Henri u een of ander mooi verhaal ga vertellen met komisch commentaar. Niets minder mijn bedoeling. Het sprookje, vrienden, is niet alleen maar een vertelling voor kinderen, een volksoverlevering, misschien een folkloristisch verschijnsel. Het sprookje is als vertelling, een voertuig voor wijsheid, die anders teloor gaat. Wanneer wij dit in ogenschouw nemen, dan kunnen wij ons misschien realiseren, dat het sprookje andere kanten heeft, dan de doorsneeburger leert kennen.

In de eerste plaats valt ons steeds weer op, dat het sprookje a.h.w. verdeeld is tussen twee werelden. Wij hebben de wereld van de werkelijkheid, de realiteit en daarnaast een wereld, vol van vreemde wezens, die je nooit ziet en waarin elk kind toch zo gemakkelijk gelooft, en soms grote mensen ook in geloven. Wij zouden het geheel van deze niet-stoffelijke, werkelijke wereld kunnen noemen: de wereld van demonen, van de efreets*. Nu is demon en efreet niet altijd gelijk.

Stelt u zich nu eens voor, dat naast uw eigen wereld een tweede wereld bestaat, van onzienlijke wezens, die leven in een maatschappij als de uwe. Wezens, die steden kennen, paleizen bouwen, schatten verzamelen, die strijden. Denkt u maar aan "Duizend en één Nacht". Hoe vaak is daar niet een witte en een zwarte geest in strijd gewikkeld. Hoe vaak verdient de mens zijn loon niet door de juiste partij te helpen.

Ik wil niet zeggen, dat die wereld, zoals zij in het sprookje wordt voorgesteld, werkelijk geheel bestaat. Toch is er iets van waar. Er bestaat een reeks van wezens, die u waarschijnlijk het best onder de elementairen kunt rangschikken. Deze wezens zijn reëel, maar niet stoffelijk gevormd, zoals u ze kent. Zij hebben eigenschappen en kwaliteiten, waarvan zij gebruik kunnen maken, waarmee zij soms - niet altijd - kunnen ingrijpen in de mensenwereld.

Wat leert ons het sprookje verder? Om deze werelden met elkaar te verbinden bestaan bepaalde wegen. Een ervan is de bezwering. Magische cirkel, het magische zwaard, de onbegrijpelijke formule, die zachtjes wordt gemompeld, het geheime woord, het geheime zegel, de grote Naam van God. De tweede (weg), die juist in het sprookje meer nadruk krijgt, vooral in de Noordelijke sprookjeswereld, is de geboorte. Er worden mensen geboren, die contact kunnen krijgen met

deze vreemde wereld van half-werkelijke wezens, van uw kant uit dan. Voor zichzelf zijn zij werkelijk, ja, misschien de enige werkelijkheid. Degenen, die zo geboren zijn, krijgen voortdurend contact met anderen. Dat is bv. de zevende zoon uit het zevende geslacht. Hier komen de getallen erbij te pas. En wanneer wij ons zouden vermoeden met kabbalistiek, dan zouden wij uit kunnen rekenen, dat het menselijke in de mens herboren wordt, zo een volgende fase van bewustwording wordt bereikt, die wordt uitgedrukt in de vorm van menswording. Die zevende zonen zijn schijnbaar meestal dwazen. Wat dat betreft hebben zij meestal veel gemeen met ingewijden, met leraren, want ook dezen doen een hele hoop dingen, die de mensen vreemd vinden. Zij maken zich helemaal niet druk over dat, wat de wereld belangrijk vindt. Maar het vreemde is, dat de ingewijde zijn macht heeft, dat de zevende zoon voortdurend wezens ontmoet, die hem helpen.

Nu heb ik eigenlijk in beginsel uiteengezet, waarover het gaat. Twee werelden, die misschien werkelijk zijn, allebei, maar waarvan er voor u maar één kenbaar is. Werelden dus, die met elkaar in contact kunnen komen en kunnen werken. Dan kunnen wij heel gemakkelijk verder gaan. Een fee kan wensen vervullen. Zij doet dat op een manier, die niemand begrijpt. Als door een wonder verschijnt er iets. Stelt u zich nu eens voor, dat u als een huisdier in een kamer staat. Er is niets te zien van die heerlijkheden, die u begeert, misschien een koekje, of een stukje worst. Nu staat u daar te kijken en daar komt uw fee, de bazin. Met een elegant gebaar rammelt zij wat met een sleutel, een toverstaf, gewoonweg, want onmiddellijk daarop verschijnt het begeerde.

Laten wij eens vergelijken. Als er twee werelden zijn, waarvan de één stoffelijk en de ander onstoffelijk is, dan zou het alleen noodzakelijk zijn uit die onstoffelijke wereld in de stoffelijke wereld te projecteren en daar vastheid te geven, om het sprookjeseffect plotseling werkelijk te maken. Dan is er de kalebas plotseling tot een koets geworden en Assepoester tot de mooiste prinses. Dan worden varkenshoeders prinses met stralend gouden haren, en de oude tovenaars of de lelijke pad veranderen in schoonheden zonder gelijke.

Die vormen geven ons nog iets te denken. De kern van alle dingen hoeft dus niet altijd te zijn, wat zij schijnt. Als wij van dat standpunt uitgaan, dan kunnen wij een heel eigenaardige redenering opzetten. In uw wereld zijn een hele hoop dingen, die u normaal vindt, die wat anders reageren misschien, dan u normaal zou vinden, maar die toch zo op het eerste gezicht volkomen gewoon zijn, om niet te zeggen met het Franse woord: ordinair. Tegenwoordig krijgt dat woord een wat slechtere betekenis, waarschijnlijk omdat men het het eerst in Den Haag heeft gebruikt om daarmee het gepeupel aan te geven...

In ieder geval: er zijn dus overal mogelijkwijze wezens verborgen in vormen, die wij niet kennen. Die tafel, dat erfstuk van de familie kan wel degelijk iets betekenen in uw leven, méér dan u misschien vermoedt. Het is a.h.w. een brandpunt, waardoor die andere wereld met u contact kan krijgen. Of zo u wilt: uw poes. Wie weet of een wezen uit die andere wereld zich niet voedt met de waarnemingen van het dier, wanneer het daar zo statig zit te kijken en daar achter die kattenogen geen andere ogen meekijken, mogelijkwijze zelfs ingrijpen.

Het is maar een gezegde, het hoeft niet werkelijk te zijn, misschien is het maar een sprookje, wat ik vertel. Maar dan moet u mij toch eens zeggen: waarom worden sprookjes soms zo eigenaardig tot werkelijkheid? Een mens is ten einde raad. Dan zegt hij: nu kan het mij niets meer schelen. Vanaf dat ogenblik gaat het goed. Waarom? Een mens meent van alles en iedereen verlaten te zijn. Wanneer hij zich daaraan overgeeft, dan gaat hij eraan te gronde. Op het ogenblik, dat hij besluit dat hij zijn eigen weg gaat, blijkt plotseling de wereld vol met contacten en banden te liggen, die vaak erg belangrijk, erg gewichtig worden. Er zijn mensen, die eenvoudig maar zeggen: ik wilde, dat het regende, dat de zon scheen, dat ik een gulden vond... Soms gebeurt dat. Is dat alleen maar toeval?

Kijk, dat is nu eigenlijk de kern van het sprookje. De eigenaardige loop van omstandigheden. De reus, ach, dat is een karikatuur van een misschien wat groter mens. Maar de reus kan ook een entiteit zijn uit een andere wereld. Dan wordt de hele betekenis van deze gebeurtenissen plotseling vol van allerhand geheimzinnige, ja, vaak esoterische betekenis.

Een klein kind gaat uit in de wereld en het komt bij een reus. Het eerste, wat de reus zegt, wanneer hij thuiskomt: "Ik ruik mensenvlees", m.a.w. de vreemdheid van de mens bij dit wezen wordt vastgesteld. Maar die kleine mens, of hij nu Klein Duimpje heet, of een andere naam heeft, heeft a.h.w. al contact gekregen met die vreemde wereld en de vrouw van de reus is zijn voorspraak. Zij helpt hem. Daardoor kan hij aan het gevaar ontsnappen. Hoe hij dat doet is welbekend. Maar hetzelfde sprookje vinden wij ook elders. Het verhaal van Djafar, die in de magische vijver vecht met de rode vissen, om uiteindelijk zo de betovering van een slot van de

effreets* te verbreken, daar binnen te dringen, het Water des Levens te vinden. Ook deze ontmoet steeds weer het bovennatuurlijke, ook deze wordt voortdurend gesteund door geheimzinnige krachten, die soms vreemde vormen aannemen. Een rode vis, die schijnt te sterven en wordt tot leven. Een spooksel, dat zich openbaart als een verschrikkelijke griffoen om een ogenblik later te worden tot de liefelijkheid zelf.

Ik ga mijn sprookje een klein beetje uitbreiden. In een mens leven twee wezens. Een zuiver materialistisch wezen en een zuiver geestelijk wezen. Wanneer de normale mens door wil dringen in het rijk van de geest moet hij eerst die geest a.h.w. overheersen. Maar dan komt er gevaar. Wie de geest dwingt op een demonische manier met geweld, die staat tegenover het sprookjesachtige: "Ik ruik mensenvlees", en dan ontaardt zich elke haat en elke toorn, die uit een ander terrein neer kan bliksemen op een stoffelijk lichaam, op een stoffelijk wezen.

Kan dat, zult u zich afvragen. Wat dan met die tweede wereld? De geest van de effreets* en van de mens zijn verwant. Hun leven verschilt verder veel. De effreets - naar verschillende overlevingen - leven in ieder geval langer dan de mens. Soms noemt men driehonderd, soms zehnhonderd, soms ook negenhonderd jaar. De effreet leeft anders dan de mens, maar zijn geest is gelijk.

De menselijke geest kan dus het geestelijke contact opnemen met elke bewuste persoonlijkheid in dit rijk van half-stoffelijken. Wie dit contact op kan nemen, kan ook bepaalde mogelijkheden tot uiting brengen in zijn eigen wereld, want via dit contact kan een samenwerking ontstaan tussen mens en effreet. Denkt u maar aan het (hulp)middel, dat men voortdurend nodig heeft.

Aladin draait aan de ring en wordt bevrijd uit de kelder, waarin de tovenaer hem had verborgen. Later krijgt hij de lamp en al wat hij begeert, is het zijne. Maar ook het kleine meisje, dat de gouden spoel heeft gevonden, spreekt een wens uit en ziet ze vervuld. Het spinnewiel van zilver en de speeldoos van goud zijn ook wensvoorwerpen. D.w.z.: contacten met die andere wereld. Ik geloof, dat ik u wel duidelijk heb gemaakt, dat er heel wat verschillende banden mogelijk zijn. Banden, die het sprookje onmiddellijk in de werkelijkheid plaatsen.

Het menselijk leven wordt teveel gezien als stof, geest, God. D.w.z.: een betrekkelijk eentonig bestaan, dat wisselt van de ene vorm naar de andere en terug. Dit strookt niet met onze opvatting van volmaaktheid. Wij kunnen eerder van daaruit gaande, aannemen, dat er alle soorten van rijken, alle soorten van graden van bestaan mogelijk zijn. Wanneer wij dit laatste accepteren, dan moet er tussen ons en die andere werelden ergens een band bestaan. Die band zal in de eerste plaats leren de punten van overeenkomst tussen onze en die andere wereld.

Nu kun je niet verwachten, dat stof en het halfstoffelijke onmiddellijk elkaar ontmoeten, evenmin als je kunt verwachten, dat een lichaam een astraal mens gevangen neemt, of omgekeerd: dat een astrale verschijning met zuiver stoffelijke middelen een mens in boeien slaat.

De band ligt in de geest. Niet in de vorm binnen welke zich die geest openbaart.

Wanneer ik dan verder aanneem, dat elk van die werelden zijn eigen krachten heeft, zijn eigen verschijnselen... U spreekt over zwaartekracht, maar bij de effreet kan iets anders daarbij bestaan, en in een wereld van weer andere wezens kan wederom een andere vorm van kracht tot uiting komen. Dit alleen vergelijkend natuurlijk. Dan kunnen die krachten van de verschillende werelden t.o.v. elkaar voortdurend werkzaam zijn. Die werking heeft voor de mens bepaalde voordelen, maar brengt ook bezwaren met zich mee.

Vreemd genoeg vinden wij in het sprookje zelden of nooit uitgedrukt een volkomen eerlijkheid en oprechtheid van samenwerking. Heel vaak wel verraad van de mens, verraad van de effreet. Toch zien wij naast deze veel voorkomende vormen in enkele sprookjes een zuivere vriendschap bestaan tussen mens en effreet. Denk aan de witte slangenprinses, die in de woestijn gered wordt door een reiziger en deze zijn hele leven blijft bijstaan. Duizend en één Nacht. Ook voor ons is het mogelijk die banden te leggen, maar ook voor ons bestaan dezelfde gevaren, die alle sprookjesfiguren voortdurend bedreigen. Niet alleen van één wereld, maar van vele werelden. Onze geest echter kan in elk van die werelden zijn weg vinden.

Hieruit volgt, dat indien wij geestelijk rijp zijn, wij a.h.w. het sprookje tot werkelijkheid maken, dat wij het contact leggen tussen onze wereld en die andere op een verantwoorde, redelijke en een vriendschappelijke wijze. Boven de wereld van de al-stoffelijken, een wereld van de geest, waar men elkaar ontmoet. Die ontmoeting gaat verder, dan alleen maar op uw eigen wereld bestaat.

Er zijn entiteiten voor wie, wat u lege ruimte noemt, een bewoonbare wereld is. Ook zij worden soms in de sprookjes als goden, of als vreemde tovenaers getekend. Uit het niet verschijnen zij

een ogenblik, om weer weg te trekken, soms slachtoffers met zich voerend. Hun bijzondere kwaliteit is het scheppen van waan voor de mens.

Merkt u overeenkomst met wat wij vroeger besproken hebben? Wij hebben gesproken over kosmische entiteiten en persoonlijkheden. Indien deze een voertuig bezitten, dat ook maar fijnstoffelijk is, dan bestaat de mogelijkheid hen te identificeren, te zeggen: "Deze zijn de wezens uit het sprookje." Maar kunnen wij (hen) voor onszelf als werkelijk, zij het enigszins anders dan in het sprookje omschreven, voorstellen? Kunnen wij verder geestelijk realiseren dat (er) banden te leggen zijn, dan vloeit eruit voort, dat veel van hetgeen in de sprookjes veelal verborgen blijft, over de hele wereld steeds weer verteld wordt, zin moet hebben. Zin voor een ieder, die het durft na te gaan, die durft te zoeken onder de oppervlakte van avontuurlijke en wonderdadige gebeurtenissen.

Soms moet (men) in het sprookje een glazen berg beklimmen, een schijnbaar onmogelijke opdracht. Toch wordt hij geholpen door een demon, door een tovenaars, misschien door de winden zelf. Hij krijgt een paard en bij de eerste sprong lukt het niet. Ook bij de tweede bereikt hij het doel niet helemaal, maar bij de derde en laatste poging betekent het de bekroning. Daaruit kun je leren, dat, indien je ernstig streeft naar het bereiken van een bepaald doel, indien je daarop ook geestelijk volledig bent ingesteld, je vaak vanuit andere werelden, en niet alleen uit zuiver geestelijke werelden, middelen krijgt om dit (doel) te bereiken. Maar dan is het niet met één poging gedaan. Overall, waar de geest van het goede, de witte efreet, de goede fee, de oprechte, de wit-magische tovenaars optreden, daar krijg je in het sprookje de middelen om iets te bereiken, maar je zult zelf het doel moeten verwerkelijken. Wel krijg je raad.

Een reiziger, die door een bos moet, ontmoet steeds weer het zelfde kleine, grauwe mannetje, dat hem voortdurend zegt: "Nu moet je zo doen en nu moet je zus doen." Wie echter denkt, dat hij een geest kan regeren, die denkt maar eens aan het mannetje: "Ik Doe". Dat was zijn naam. In het sprookje vindt iemand in een hut in het bos een kist, veel kistjes, een briefje en daarop staat: "Ik doe" en vanaf dat ogenblik blijkt hij te beschikken over een geest, die al zijn wensen vervult. Maar hij doet zelf niets meer, maar roept steeds het mannetje: "Ik Doe", tot op een dag zijn briefje verloren gaat. Dan ziet hij, hoe het mannetje "Ik Doe" hem achtervolgt met wagens vol schoenen, versleten in zijn dienst. In het sprookje krijgt hij dan een tweede kans.

Wanneer u verwacht, dat geestelijke krachten, stoffelijke krachten, onverschillig wat voor krachten, uw werk zullen doen, dan kunt u dat misschien afdwingen. Maar wat u nooit, nooit tot stand zult kunnen brengen, is een werkelijk bereiken. Altijd komt er een ogenblik, dat het onrechtmatig verkregene je ontglipt. Zeker, dan mag je misschien terugkeren weer in het stoffelijk lichaam, weer met de zelfde mogelijkheden, maar zolang je niet zelf doet, bereik je niets.

Dat leert ons het sprookje steeds weer. Het is beter brutaal een onrecht te begaan en jezelf te redden, dan op anderen te vertrouwen. Want dan ga je (ten)onder. Dat zegt ons het sprookje. Vertrouw op alle geestelijke krachten, zover als je ze ziet. Vertrouw op ze, zo ver als je ze hoort desnoods, maar vertrouw in de eerste plaats (op) jezelf. Wanneer je middelen worden geboden om een bepaald doel te bereiken, accepteer ze; wanneer ze je voor worden gehouden, zonder dat ze je worden gegeven, neem ze. Onthoudt altijd één ding: je eigen doel, je eigen werk, is het enige van betekenis in je leven. Dat klinkt hard, toch is het waar. Wij moeten heel vaak, wanneer wij geestelijk willen stijgen, bepaalde stoffelijke overwegingen opzij zetten. Mag het dan niet zo zijn, dat je je rijk kunt stelen, zoals soms in het sprookje wel gebeurt, zo is het wel zeker, dat je door je eigen pogingen, je eigen zoeken en eigen oprechtheid tot een werkelijk bereiken komt. Ik geloof, dat ik hiermede een oppervlakkige belichting heb gegeven. Nog vragen?

Vraag: Ik zou graag de psychologische kant van het sprookje willen weten.

Antwoord: Wanneer de mens de oude waarheden gaat verhullen en hij blijft ze verder vertellen, dan zet hij zijn eigen wensen en verlangens mede in bij de vertelling. Wanneer hij droomt van rijkdom, dan groeien er plotseling bomen met goud en juwelen in het sprookje. En vooral: elk mens verlangt naar geluk. Waar hij dat identificeert met held of heldin, is het einde altijd: "en zij leefden lang en gelukkig." Wanneer de figuren wreed zijn, de figuren in het sprookje, en nu niet direct beantwoorden aan de normale voorstelling van moraliteit, dan is het heel vaak in de mens verborgen, dat hij zelf die begeerte heeft.

Men heeft wel eens gezegd, dat het sprookje te bloeddorstig is. Het moet fijner. Vol van dansende elfjes in het maanlicht, van harp spelende winden en dromerige mensenkinderen, die wandelen in een wondertuin. Maar dat sprookje is geen werkelijke droom. Het sprookje vraagt projectie van het "Ik". Een kind voelt meer, ondanks de angst, voor een bloederig verslinden van Roodkapje of

een heilloos ombrengen van de 40 rovers, dan voor de zoetelijke mildheid van dansende vuurvliegjes, kwakende kikkers en sprekende hondjes en katjes of wonderlijke verschijningen. Het dichterlijke sprookje boeit niet zo, omdat het een bereiking is van idealen, dus een voorstelling, die niet leeft in de mens. Het sprookje werd juist als voertuig gekozen, omdat de mens zichzelf erin kan uitdrukken. Psychologisch gezien ont-last de mens zich van veel van zijn begeerte in de vertelling, zodat hij in zijn verbeelding datgene beleven kan, wat de werkelijkheid hem, helaas verbiedt of ontzegt.

Vraag: Is het goed om aan kinderen sprookjes te vertellen of ongezond?

Antwoord: Ik zou haast een vraag ertegenover stellen: is het goed aardbeien te eten, of niet? Ik heb n.l. in mijn tijd een nichtje gehad, dat zich dan onmiddellijk even pukkelig toonde als de aardbei en voor haar was het dus zeer slecht. Een kind met een levendige verbeelding bouwt zichzelf zijn sprookjes en vertellingen. Daar hoeft een mens niet al te veel meer aan toe te voegen. Maar het kind heeft toch wel behoefte aan deze droomwereld, waarin het sprookje een voornaam (deel) van uit kan maken. En daarom zou ik zeggen: ook al is het niet modern en al gaat het dan gewoon maar over Klein Duimpje, Het Dappere Kleermakertje en niet over Koning Kas-Koes-Kieleman e.d., dan zou ik toch zeggen: vertel ze, omdat u met het sprookje niet alleen iets overdraagt op het kind van romantiek en avontuur, maar iets van wijsheid en van lering, dat soms onbewust wordt aanvoeld en voor sommige mensen, al geloven zij het zelf niet, wanneer je ze het vertelt, een lange tijd een gerichte invloed blijft in het leven. Dus, degenen, die er erg kwetsbaar voor zijn, net als met de aardbeien: onthouding aanbevolen. Voor de anderen: doses ad libitum (naar eigen goeddunken: Red).

Vraag: Je hebt wel kinderen, die in hun verbeelding met die onzienlijke wezens spelen, daarmee gesprekken houden. Heeft dat ook soms met efreets te maken?

Antwoord: Nu moeten wij hier wel even voorzichtig worden. Wij hebben soms te maken ook met een gevoeligheid, ook voor de lagere geestelijke werelden. Maar de efreet kan bv. tot uiting komen voor een kind als iemand, die steeds komt en verhalen vertelt, als iemand, die kunstjes laat zien en het kind aan het lachen maakt, een vriend, een gezelschap. Wanneer je je dat realiseert, dan wordt het onderscheid makkelijker, want de geest verschijnt ofwel als een gewoon mens zonder meer, dan wel als een kind, dat met het kind speelt. Ik geloof, dat heel veel kinderen, meer dan men zich realiseert, voor één of meer van deze onzienlijke werelden gevoelig zijn en zij vervlechten deze dingen dan in hun eigen bestaan tot reëlere waarden van de eigen wereld langzaam de plaats (ervan) in gaan nemen. Ik zou zeker niet zeggen, dat kinderen die met niet geziene kameraadjes of vrienden spreken, nu allemaal fantaseren. Integendeel. Zij staan dichter soms bij de werkelijkheid dan volwassenen, die er medelijdend om lachen.

Al deze dingen, die ik nu naar voren heb gebracht, kun je om gaan zetten in leringen, waar het sprookje uit weg valt, maar die misschien, omdat het juist niet sprookjesachtig meer is, voor u werkelijker klinkt. Het bewustzijn van alle leven is te delen in reeksen van werelden. Eén van die werelden noemen wij werkelijkheid. Dit ons beperken tot één wereld is juist onze grote waan. Contacten maken met deze werelden betekent heel vaak ze betrekken tot je eigen wereld. Wat meer is: ze als het ware te vereenzelvigen met je eigen wereld. Dit te doen betekent, dat de oorspronkelijke en werkelijke eigenschappen van andere werelden teloor gaan. Het is dus noodzakelijk, dat wij niet een andere wereld in de onze invoegen, maar dat wij onszelf leren invoegen in een andere wereld.

Wanneer wij ons realiseren, dat naast de stoffelijke en zuiver geestelijke werelden reeksen van half-stoffelijke werelden bestaan, zal ons duidelijk worden, dat menigeen, die een droefgeestelijk geestelijk (leven) heeft ondergaan, door zijn eigen hardvochtigheid bv., of eierzucht, zal terugkeren niet in de zuiver stoffelijke, maar in een halfstoffelijke vorm. Al het demonische, dat voorstelbaar is, kan in vorm en eigenschap in deze onstoffelijke en halfstoffelijke werelden worden terug- gevonden. Deze dingen bevechten als mens, is dwaas. Als stoffelijk mens kun je ze niet bestrijden, als geest sta je er boven en hoef je ze niet te bestrijden. Wanneer echter je wezen zich beweegt in een omgeving, waar halfstoffelijke wezens tot uiting komen, zul je, zodra je je overgeeft aan deze voorstellingen, gevaar lopen, daar je jezelf dan bekleedt met een voertuig, dat aantastbaar is en in dat voertuig ben je in al deze werelden aantastbaar geworden, ook uw eigen lichaam dus.

Om te komen tot een zuiver besef van de werking die moet bestaan tussen geest, de halfstoffelijke en stoffelijke wereld, kan men als volgt spreken: stof dient, ook half-stof dient. Zo, hoe de stof ook zij in fijnheid, vorm, of mogelijkheid, zo schatte men de stof als één, het

half-stoffelijke kan krachtens zijn wezen slechts het half-stoffelijke en mogelijkerwijze iets zuiver stoffelijk tot stand brengen. Geen geestelijke waarden kunnen met deze verschijnselen gemoed zijn. Wie echter de geest bereikt, kan in de geest de krachten vormen en de stromingen, die het mogelijk (maken) de voertuigen, zowel van stof als half-stof, te gebruiken tot bereiken van het doel.

Zolang het doel lichtend is, dus gericht op Oneindigheid en bereiking, kan men te allen tijde van alle voertuigen gebruik maken, zonder dat dit voor bezitters, eigenaars, scheppers enige schade op kan leveren. U kunt niets stelen in deze zin, wanneer u het goede doet, slechts in uw eigen wereld volgens stoffelijke normen is dit niet mogelijk. Maar de geest mag zich dus alles toeëigenen, wat voor die geest noodzakelijk is en dupliceert daardoor het bestaande, voor zichzelf verwervende, voor anderen latende. Om met deze middelen de juiste resultaten te bereiken zal men altijd zichzelf één doel stellen; dit ene doel ten koste van alles nastreven en dit doel stellen volgens de hoogste normen van eigen geestelijk bewustzijn. Hoe hoger het gekozen doel en hoe bewuster het omschreven is, hoe groter het aantal mogelijkheden uit alle werelden, dat als voertuig tot nadere bereiking bruikbaar wordt.

Het sprookje leert ons, dat je, om een doel te bereiken, alles mag doen, mits het doel goed is. Wanneer wij dit overdragen in het geestelijke, dan kunnen wij zeggen, dat geestelijk dus alles verantwoord is, wat op aarde, in halfstoffelijke werelden, of in de geest een doel, dat voor bewustwording voor ons en anderen noodzakelijk is, helpt bereiken.

Ik geloof dat ik het hierbij laat, vrienden. Ik heb u nu een ogenblikje bezig gehouden met sprookjes, maar het eigenaardige is, dat, wat ik over het sprookje heb gezegd, geen sprookje was. Vandaar, dat ik hoop, dat u het sprookje wat meer au serieux zult leren nemen en misschien ook mijn woorden. Ik ben dankbaar voor uw toestemming om door te praten, uw aandachtig gehoor, en voor de rest, ik weet niet of ik u nog zie, maar in ieder geval wens ik u nog allen een prettige en zegenrijke avond, als een begin van hele reeksen van zegenrijke bewustwording. Goedenavond.

*De betekenis van het woord 'efreet' of ifrit is: djinn, natuurgeest of elementaal wezen; sluw en krachtig, voorkomend in de sprookjes van Duizend en één Nacht en in het Arabisch- Islamitische volksgeloof.

DE SOEFIBEWEGING

Goedenavond, vrienden,

Volgens het programma is uw eigen onderwerp aan de beurt. Mag ik u verzoeken?

Reactie: De soefibeweging, is zij voor ons aanvaardbaar?

Spreker: Het is niet een onderwerp waar ik mij werkelijk van ganser harte in stort, om eerlijk te zijn.

Elke openbaringsleer kan maar tot een zekere hoogte bevredigen. Wanneer wij alle openbaringen naast elkaar erkennen en als de totale openbaring accepteren, dan zullen wij ongetwijfeld juist door het zien van overeenkomsten een sterkere overtuiging kunnen gewinnen en daardoor misschien kunnen leren ons leven beter in te delen. Wij kunnen gaan gehoorzamen aan wetten die voor het menselijk lichaam zowel als voor de menselijke geest erg dienstig zijn.

Een bezwaar blijft er altijd. Dat bezwaar vermeen ik zo hier en daar te erkennen. Het is dit: dat men ondanks alles, ondanks de veelheid van openbaringen, ondanks de levensleer, die er wordt gegeven, ondanks de mogelijkheden tot zowel geestelijk als lichamelijke ontwikkeling, die men uit deze leer put, toch weer vastroest in het idee: "Nu hebben wij het toch dan wel goed." U moet mij niet kwalijk nemen, als ik dit zo zeg, want elke leer, of het nu van de eerste, of laatste profeet is, neigt dogmatisch te worden, zodra wij komen tot kerk en kerkgenootschap. Ik weet wel, dat zelfs onze eigen woorden aan dat gevaar te nauwernood slechts ontsnapt is. Ik voor mij zou mij werkelijk enigzins vreemd voelen, wanneer ik hier zou moeten spreken in religieuze zin. Ik voel niets voor religie. Wel voor de leer maar niet voor de beperkingen die de praktijk daar meestal aan vastknoopt.

Nu mag ik heus wel zeggen, dat de soefis, wat dat betreft vrijzinniger zijn dan menigeen die zich vrijzinnig noemt. Zij zijn in ieder geval bereid om kennis te nemen van al wat er gezegd en

gesproken wordt en toetsen het aan de openbaringen, zoals die door de Profeet vereend zijn. Indien dat laatste er niet bij zat, n.l. "zoals die door de Profeet vereend zijn", dan zou ik er helemaal akkoord mee gaan. Onwillekeurig grijp je altijd terug op oude overleveringen en zelfs wanneer een geloofsbewering zo jong is eigenlijk als de soefibeweging, dan nog vraag je je af: is er reeds niet een verstarring merkbaar? Diegenen die er deel van uitmaken zullen ongetwijfeld neen zeggen. Maar toch is het een speciaal soort mensen in éenzijdigheid van denken. Een eenzijdigheid van denken betekent op de duur gevaar voor het aantasten van de beginselen van de leer zelf. Ik zit hier niet voor mijn plezier af te kraken, ik probeer eigenlijk het helemaal niet af te kraken, ik probeer juist het goede ervan te zeggen. Maar vaak zeg je de goede dingen het best door eerst de kwade punten eruit te vissen.

Alle leraren die op aarde zijn geweest zijn openbaringen van een Goddelijk Wezen. Zo stelt men dat. Akkoord? Dan moeten wij al deze openbaringen zien als elkaar aanvullend. Maar dan hebben wij ook een leer nodig, althans een beginsel dat over de totaliteit van de heilige boeken als het ware overkoepelend werkt. Wanneer wij dit hebben gevonden, dan komen wij op het punt te staan dat de openbaringen betekenis krijgen wanneer wij ze volgens de normen die passen in onze tijd, voor ons wezen, aan de hand van al het geopenbaarde, in levensdaden omzetten. M.a.w.: het is misschien niet prettig om een borrel, of een sigaar te laten staan, maar het kan uit al deze openbaringen gelezen worden, dat je èn geestelijk èn lichamenlijk beter af bent zonder. Dan moet je dat ook doen. Het kan zijn, dat je met zuiver stoffelijke krachten veel kunt bereiken. Maar wanneer overal geopenbaard wordt, dat er geestelijke krachten zijn, dan moeten wij ook trachten die geestelijke krachten mee te activeren en te gebruiken. Ook dit wordt, zij het niet overal, in de soefibeweging op de voorgrond gebracht.

In feite zou je dus kunnen zeggen, dat dit denken, - ik wil het eigenlijk geen geloof noemen, laat ik het niet meer beledigen dan noodzakelijk is, laat ik zeggen "denken", want dat is het wel degelijk - dus niet gezien (mag) worden als de laatste stap. Dat kan het niet zijn. De wereld groeit verder. De openbaring op de wereld groeit verder. Maar het beginsel van overkoepeling en van eenheid, het zoeken naar harmonie tussen Oost en West, tussen Islam en Christendom enz., dat is een beginsel, dat misschien voor een nieuwe werelddenken zoveel betekent als De Doper in de woestijn betekende vóór de komst van Jezus. Ik geloof, dat wij de soefi mogen noemen, tesamen met enkele andere richtingen overigens, zoiets als "de stem eens roepende in de woestijn". Zoeker naar nieuw leven en nieuwe volmaaktheid, een nieuw bereiken, niet zelf de bereiking volledig beheersend, maar die ze aankondigen aan anderen, voor anderen, opdat, wanneer eindelijk het geestelijk leven van de mensheid een beetje meer tot eenheid is gebracht, wanneer daar nieuwe elementen zich hebben geopenbaard, aan elke mens op grond van hetgeen zij nu reeds doen, samen met enkele andere richtingen, het mogelijk te maken te komen tot een praktisch leven, in overeenstemming met de Hoogste Krachten en zo ook te komen tot de grootste geestelijke bereiking. Wanneer wij dat ervan kunnen zeggen, dan mogen wij een klein beetje dogmatiek en een klein beetje eenzijdigheid soms wel op de koop toe nemen.

Vraag: Zij trachten toch de esoterie van de Islam naar voren te brengen?

Antwoord: Dat is ook weer niet helemaal juist. Ik heb wel gezegd, dat zij de band vormen, de schakel tussen Islam en het Christendom bv., of (tussen) Oost en West. Maar het eigenaardige hierbij is, dat zij zich niet zuiver baseren op de esoterie van de Islam, maar dat zij deze in overeenstemming brengen met de esoterische achtergronden van het Christendom. En zo een eenheid bereiken, die intenser is dan elders in de islamitische of westerse wereld ooit bereikt is. Je kunt gaan zeggen: Islam heeft in feite, in wezen gelijk. Maar wanneer wij zeggen: Islam, en wij zeggen dat hard, dan denkt hier een groot gedeelte van de mensen aan buigingen in de richting van Mekka, kromzwaarden en tulbanden. Dan denkt men aan een wat simpel geloof. Een geloof, waarvan zij meestal niet veel meer weten dan dat de man een paar vrouwen tegelijk er op mag nahouden wanneer hij de "ping" ervoor heeft en dat hij er gemakkelijk van kan scheiden. Dat zou een verkeerde indruk wekken ervan. Per slot van rekening is het beginsel van de soefi een zekere afkeer van een te strenge dogma, niet helemaal van alle dogma, en een poging tot onderling begrip door de waarden van verschillende geloven a.h.w. in één te verwerken. Dan komen wij tot een esoterie, waarvan u zegt, dat zij zuiver Islamitisch is. Maar dat ben ik niet met u eens. Ik vind diezelfde esoterie, maar in wat andere termen, gegoten en net precies dezelfde betekenis terug bv. in Indië, maar ook in sommige filosofische scholen in het Westen. Soms zie ik niet veel verschil tussen de meer gevorderde mormoon en de soefi. Er zijn natuurlijk verschillen. Soms vind ik ietwat van de Quakergedachte erin terug. Ik zie een te grote overeenkomst met esoterische begrippen en pogingen te leven naar inzichten elders om hier te spreken over zuiver

Islam. Zouden wij dan niet beter zeggen, dat deze beweging, uit de Islam gegroeid zijnde, een éénwording van de Islam met andere werelden, met andere mensen, met andere geloofsbelijdenis eigenlijk mogelijk (wil) maken?

Opmerking: Ik wilde alleen opmerken, dat zij wortelen in de heiligen (de Soefies?) van de Islam, ofschoon zij Oost en West samen brengen.

Antwoord: Wat dat betreft, zijn zij dus iets meer vooruit gegaan dan de bruine broeders, ofschoon zij dat ook niet precies zijn, maar dan heel veel van de blanke heren. De blanke heren proberen nog steeds van anderen blanke Christenen te maken, op enkele uitzonderingen na. De Islam is nog steeds het geloof van de groep die daar in dat Midden-Oosten zetelt. De soefibeweging echter is een gedachtegang geworden, die vanuit haar eigen bewustwording, dat geef ik direct toe, komt tot een accepteren van de waarden van het Westen en een verwerpen daarvan. En zo wordt zij voor het Westen gemakkelijker benaderbaar, maakt zij grotere eenheid mogelijk dan wat anders. Dat is het goede ervan. Het slechte heb ik al gezegd: eenzijdigheid. "Je kunt niet alles hebben", zei de bisschop en hij keek naar zijn nieuwe kerk en naar het meisje, wat er voor liep... Nu geloof ik, dat ik mijn excuses moet maken, want nu val ik even eigenlijk uit mijn rol... Maar het is toch wel duidelijk om... enfin, u weet wel, wat ik bedoel... Wat die bisschop bedoelde, daar moet u zich maar geen zorgen over maken. Ik heb toch niemand gekwetst met dit grapje? Neen, hè?

Ga nu maar pauze houden, dan kun je teminste met een lach de pauze ingaan; dat is het voordeel van een opgewekte stemming. Dan zal ik de bisschop maar niet meer citeren... Een kennis van mij zei eens een keer: "Voor geestelijke bewustwording is een opgeruimd humeur honderd maal meer waard dan een bibliotheek vol boeken..." En dientengevolge zou ik u ook de opgewektheid en de glimlach gaarne willen recomanderen. En voor de rest: prettige pauze, prettige avond, tot ziens.

DE WERELD ALS THEATER

Goedenavond vrienden,

Deze avond zou ik met u willen spreken, ofschoon het buiten het theaterseizoen is, over het grootste theater, dat er voor de mens bestaat, het theater: De wereld.

De gordijnen zijn over het algemeen goed gesloten, vooral achter het proscenium (toneelgedeelte vóór het gordijn; Red.). Daar hebben wij bamboegordijnen en ijzeren gordijnen achter elkaar hangen. De acteurs staan opgesteld in de coulissen, maar het publiek ziet niet, wat zich er achter afspeelt. De hele wereld zit in een sidderende verwachting. Wij zien achter elkaar de helden opkomen. Per slot van rekening verschillen zij niet zo erg veel, want het stuk, dat opgevoerd wordt, heet: "Het leven." En het leven is een eentonige kwestie. Eerst hebben wij mensen gehad, die opkwamen en zeiden: "Wij weten het."

De wereld moet door Frankrijk veroverd worden. De eenheid van Europa, de superioriteit van ons galante volk, onze heldhaftige soldaten moet in deze tijd bewezen worden."

Er was oorlog. Soldaten, trommen, kanonnen, doden, leed, honger, puin. De mensen spraken tegen elkaar: "Wanneer dit maar eens voorbij gaat, dan zal het beter worden." De diplomaten kwamen bij elkaar: "Het is noodzakelijk, collega, dat deze overweldiger verbannen wordt. Ik stel voor, dat wij onze troepen tesamen bundelen en misschien, dat deze heren ons misschien willen helpen, dan zullen wij deze overweldiger de wereld uitgooien. Een snuifje?" Alles elegance, maar ondertussen... Er was weer oorlog, er was weer leed; er waren weer mensen, die praatten: "Als dit maar voorbij gaat." Maar u moet niet vergeten, dat het mensen zijn van alle dag. Daar stonden ze: "Mais certainement, monsieur. Ik heb nog spek, een ogenblikje, achter. Het kost wel wat meer, maar als dit voorbijgaat, dan krijgen wij vrede..."

Zo is het verder gegaan. De hele wereld gaat het door, altijd en altijd weer. Wij kunnen een sprong maken in de tijd. Die bedrijven zijn soms zo vervelend. Wij hebben mensen gehad, die zeiden: "Wir stehen für den Frieden" en er kwam oorlog. Misschien was die man geen slecht mens. Ook in die tijd waren er, die zeiden: "Verschrikkelijk van dat arme Belgische volk." "Jawohl, bitte, ich habe noch ein Hemd, aber es kostet zwanzig Mark mehr. Maar als dit voorbij is, nooit meer oorlog."

Nemen wij een volgend bedrijf: "Kameraden, volksgenoten. Wij hebben gestreefd en gewerkt, jaren lang, om deze imperialistische schoften... Wij bouwen een nieuw Duitsland. Heil!" Ja, er werd een nieuw Duitsland gebouwd en afgebroken. Bommen, ondergang in steden, mensen, die

levend verbrand zijn. Overal zeiden zij: "Wat verschrikkelijk, wat een demonisch volk. Hey Joe, the Germans want titanium. Let's get some over France. It's the enemy, but they pay. Zij betalen." Het ging voorbij en zij zeiden: "Nooit meer oorlog".

Er kwam een andere redenaar op het toneel. Hij sprak nog een laatste keer: "Wij, het grote volk van de ware democratie, wij zullen de wereld tonen, wat een ware volksdemocratie kan doen. Proschaj Moskwa (vaarwel Moskou; Red.)." Er kwam revolutie. Mensen bloedden, mensen gingen ten onder. "Gospodin (meneer; Red.), ik heb voor u nog prima, prima whisky onder de toonbank, als u maar betaalt, gospodin".

"Er is een groot gevaar", stonden de anderen. "Zo dadelijk wordt de democratie bedreigd door het bolsjewistisch gevaar..." "Maar zouden wij die uitvoerlijsten niet een klein beetje milder maken? Per slot van rekening, je moet toch verdienen?"

Het wereldtoneel gaat verder, vrienden. Er zijn altijd dezelfde figuren. De grote mannen, die daar staan... of zij nu met "Viva il Duce", of "Viva Franco", of met "I like Ike" worden begroet, of zij nu Boulganin heten, of anders, het zijn altijd dezelfde figuren, de krachtige mensen, die de wereld zullen tonen, hoe het moet. Het zijn altijd dezelfde mensen, die zeggen: "O, wat verschrikkelijk. Kunnen wij daar nu niets aan doen?" Maar als de rekening gepresenteerd wordt, als er iemand komt, dan zeggen zij: "Een ogenblikje, ik heb nog wel wat voor u..." Het hele theater is zo eentonig. Het grote theater, de wereld, speelt: Het Leven. Hoofdrollen en bijrollen, vertolkt door egoïsten. En die wereld gaat verder en zij meent, dat het gevaar niet zo erg is. Wij hebben de professoren: "Mijne Heren, ik heb met mijn onderzoeken vastgesteld, dat de groeiende radio-activiteit..." "Wij willen geen oorlog en dat kan nog best..." "O, het verschrikkelijke atoomgevaar..." "Ja, meneer, kan ik een baantje en extra salaris..." "Ja, meneer, ik kom al..."

De economie loopt in puin; de ministers over de hele wereld, zij komen over het toneel als spreekkoor: de rijen van de geroofde maagden... Daar staan ze... "Gezien de economische situatie van ons land is een beperking van bestedingen helaas noodzakelijk geworden. Er hoeft niet gevreesd te worden voor een devaluatie van onze munteenheid, maar de bevolking moet zijn bestedingen beperken en de overheid zal daarbij voorgaan..." "Hie heit gelijk, maar loaten wij naar die andere aannemer gaan, die betaalt zwart loon."

Bestedingsbeperking. O, je hebt er anderen. "Wij zullen het niveau van de prijzen beheersen, opdat een elk met zijn geld zal kunnen kopen, wat rechtens het zijne is." "Mijne Heren, de suikerprijzen zijn gestegen. Dit betekent een stijging van kosten bij productie van ongeveer 0,25%. Ik stel voor, dat wij de minister van economische zaken toestemming vragen om de prijs van ons product met 3 cent van de prijs te verhogen, niet met 3 %, dat zou te weinig zijn, maar 3 cent." Zo gaat het overal. Ik zei het u toch al: "Theater de Wereld" speelt: Het Leven, gespeeld door egoïsten. Egoïsten, narren en dwazen en bange mensen.

U vindt misschien, dat ik overdrijf. U hoort natuurlijk daar niet bij. Die anderen ook niet. Het is maar een verhaal, wat ik u vertel over een theater, waar plotseling de mens wordt tot een wanhopige Pierrot, of een belachelijke clown. U bent het niet en niemand is het. Wij streven toch naar geestelijk leven? Wij zoeken toch naar De Grote Waarheid, vrienden?

Ja, wij zoeken naar de Grote Waarheid, vrienden. Maar die waarheid zoeken wij niet daadwerkelijk. Die waarheid zoeken wij als een soort van redmiddel, een soort geestelijk spaarbankboekje en ondertussen gaat het leven verder. Zeker, wij bedoelen het goed. Ziet u dat hele toneel niet, vol met een koor van goedwillende mensen. Zij murmelen gezamenlijk: "Wij willen geen oorlog, wij willen vrede. Wij willen werkelijk werken, wij willen voor ieder geluk en overvloed, wij willen voor de wereld zoveel." En dan komt er echter als één strijdkreet: "Maar niemand komt aan mijn deel!"

Zij staan er, naast elkaar. "De Here zij met ons. In nomine patri et filius." De profeet heeft gesproken en wat er verder nog meer te zeggen is. Zij zingen tot de God van hun voorvaders, zij bidden tot Jezus Christus, zij zoeken Allah, of zij zoeken via Boeddha de weg van de bevrijding. Daar staan zij, rijen lang. De meesten in plechtstatige gewaden. Zij zeggen: "Wij dragen het goud van de wereld, de wijsheid." Maar ik vraag u: Wat is wijsheid waard, wanneer niemand ze gebruikt? Wat is wijsheid waard, wanneer iedereen zegt ze te kennen, en niemand zich de moeite geeft om ze in de praktijk te brengen? Men zegt: "Wij weten, wat de waarheid is." Zij zeggen het, duizendstemmig allemaal: "Onze profeet, onze leraar, onze Meester, Jezus, Mozes, allemaal, zij hebben de Wet gegeven", maar wie leeft er naar?

Het is een droevig theater, vol met mensen, maar de toeschouwers, die niet meer op die wereld leven..., wij zouden er soms om kunnen huilen. Soms, dan zie je ergens als een vreemde persoonlijkheid, iemand tussen die mensen staan. Iemand, die zegt: "Ja, ik wil het zijn. Ik offer

mijzelf." Dat zijn geen grote krachtfiguren. Zij zijn ook niet nederig en gebogen, zij zijn. Zij zeggen het: "Ik wil mijn leven geven, opdat de wereld beter wordt. Ik zal geen leven nemen." Zij staan er, zij zeggen er: "Ik zal al, wat ik geven kan, geven, zodat er geen behoefte meer zal zijn om te geven." Er staan er, die zeggen: "Ik put uit de Kosmische Kracht" en zij putten uit die Kracht. En zij geven het tot Licht van de wereld, maar ach, dat zijn er zo weinig. Rond alles staat een wal van egoïsme. Achter die wal ligt het noodlot van de mensheid verborgen. Zeker, daarvoor zien wij de grote komedie: Staatslieden, tesamen hand in hand, met een stralende glimlach: "Als je maar niet denkt, dat ik je help." Zij komen er binnen met hun aktetassen, de diplomaten, met een grote grijns even voor het publiek, om dan verder te gaan en hun sombere plannen smeden. Praten, praten, praten, praten, praten. Een enkele daad soms. "Maar wat kunt u, jullie staats- lieden, wat kunt u indien u niet één bent?"

Ik weet het. Wat ik verkondig is geen esoterie. Misschien vindt u het een beetje theater. U hebt gelijk: de hele wereld is een theater. Als ik terugkom, och, laat ik dan ook mijn rol meespelen. Laat ik dan ook proberen om mijn claus (laatste woord; Red.) te zeggen, zoals het hoort. Als ik hier moet staan op een Bühne, al is die ook klein, met een publiek, al is het klein, laat mij dan zeggen, wat ik ervan denk. Laten wij even het grote doek dicht schuiven, niet meer denken aan die wereld met haar dwaasheid. Laten wij ons afvragen: Wat moet er gebeuren? Wat is er noodzakelijk, nu, op dit ogenblik?

In de eerste plaats, mens: zelfbeheersing. Een mens die geen meester is over zichzelf is stuurloos en drijft van links naar rechts. Die doet geen goed en wil geen kwaad doen, maar bewerkstelt de ondergang van anderen. Leer meester zijn over jezelf.

De tweede leer: er wordt in de wereld zoveel geklaagd. Mens, klaag niet, want klachten helpen niet. Mens, stel in de plaats van je klachten een blijde lach, die het noodlot aanvaardt. Durf het leven uit te dagen. Dit leven is een geschenk, geen bittere last, wanneer u het tenminste als geschenk kunt aanvaarden. Lach tegen het leven. Durf het leven aan, dan zul je zien, dat de wereld beter wordt, alleen, omdat jij het leven vertrouwt, omdat je je met meer bezig houdt dan enkel met roddelen en kankeren. Dat je je niet meer bezig houdt met dubbelzinnige gebaren van: "Zo is het, onder de toonbank heb ik nog wel wat voor de tegenpartij." Wees optimist...

Een derde raad. Mens, je gelooft toch in iets? Ergens in je is toch een kracht, die uitreikt naar andere, Hogere dingen? Dat is je kostbaarste bezit. Mens, wat je gelooft, hindert niet. Het maakt niets uit, hoe je je God noemt en hoe je Hem ziet, dat is zo onbelangrijk in het Al. Maar geloof met de intensiteit van je wezen. Geloof met heel je bestaan en durf dat geloof te leven. Geloof, dat een gedachte is zonder meer, deugt niet. Geloof, dat niet wordt uitgesproken, of gedacht, maar dat zich in daden omzet, is werkelijkheid.

Een vierde raad misschien, de eenvoudigste en de moeilijkste tegelijk: Mens, je bent stof en geest. Dit is maar een kort ogenblik van verpozen, een korte lering, dadelijk gaat de bel en is de school uit. Dadelijk ga je weer de vrijheid in met nieuwe mogelijkheden, als je je les tenminste geleerd hebt. Mens, leef in de geest. Vraag je niet af: wat is het stoffelijk belang? Probeer niet stoffelijk 100, of 1000 jaar vooruit te denken. Probeer niet jaren van tevoren stoffelijk alles te bepalen. Laat je geloof in God je daar leiden. Zoek naar het edelste vuur, wat in je is. Vergaar uit de rijkdommen van de wereld de edelste gedachten. Verzamel de innigste ogenblikken van geloof in mens en God. Verzamel de betovering, wanneer de natuur haar werkelijke schoonheid een ogenblik aan jou zich openbaart. Vergaar de kostbare momenten van je leven. Niet als iets, wat moet blijven voortbestaan, maar als een Geestelijke Kracht. En neem dan dat geheel en werp het de ruimte in naar God, of naar de Kosmos. Dan ontwaakt in je zelf een Kracht. Wijs de mensen niet van je af. Je hebt kracht genoeg. Wijs de wereld niet van je (af), je bent sterk genoeg. Maar weet in jezelf de kostbaarheid van bewustzijn te bewaren.

Het klinkt eenvoudig. Het is het misschien niet. Maar het doek staat open nog van ons grote theater. Zo dadelijk begint er misschien weer een nieuw spektakel. Wij zullen de decors veranderen, nieuwe figuren zullen op de voorgrond komen. U zult heengaan. In uw rol staat geschreven: Af, links of rechts, of door het midden, maar af. Uw rol is dan uitgespeeld. Dan begint het werkelijke leven. In dat werkelijke leven zult u de kostbaarheid van al, wat u in u draagt, eerst dan kunnen beseffen.

Daarom: zolang u meespeelt, probeer te zijn één van hen, die zeggen: "Ik offer, ik aanvaard." Probeer niet dubbelzinnig te zijn, maar wijs. En wanneer er dan een figuur staat, onverschillig hoe, die u zegt: "Ik breng u de waarheid", zeg dan: "De waarheid is God, Gods waarheid zal mij leiden." Zeg niet: een mens is God, of een mens kan... Zeg alleen: de kracht van de Geest in mij kan. Wanneer u zo dit grootse schouwspel kunt begrijpen en zien, wanneer u zo kunt medewerken in dit wonderlijke gebeuren op aarde, dan werkt u mee tot een glorieus apotheose, waar plotseling alle gordijnen en scheidingen uiteen schuiven in een stralend licht. Voor het laatst de mensheid op het toneel, zonder grote figuren, als eenheid elkaar toeroepend, jubelend: "De zon is opgegaan. Het is licht geworden. Wij hebben God erkend in Zijn wereld." Die apotheose komt, al weten wij niet wanneer. Maar nu al kunt u door uw eigen streven en denken, door u af te wenden van de uiterlijkheden van het onbegrepen spel van de wereld, te gaan tot een innerlijke geestelijke waarde, deze naderbij brengen. Wanneer u mij wilt verwijten, dat ik redenaarseffecten heb gebruikt, hebt u gelijk. Maar wanneer u dan eerlijk wilt zijn, zult u ook toe moeten geven, dat achter het vuurwerk, waarmee ik begonnen ben, een gedachte zit, die ook, wanneer "Einde" geschreven staat over de geschiedenis van deze wereld, zal blijven voortbestaan: het zelf-zijn, het beheerst zelf-zijn van de mens, dat voert tot het Licht en nieuw bewustzijn. Ik hoop, dat u juist deze les, deze overtuiging mee zult dragen, wanneer u alles, wat ik heb gezegd, bent vergeten. Goedenavond.

HET SCHONE WOORD

Goedenavond vrienden,

Ja, vrienden, dan moet ik het nu gaan opnemen tegen zo'n beroepsredenaar, zou ik haast zeggen, dat nog al met Het Schone Woord. Hebt u een onderwerp?

Voorstel: Waarheid, verantwoording, geduld, eenheid, zelfkennis, moed.

Spreker: Laten wij het dan zo zeggen: Zoekend naar bewustwording, ons bewust van onze verantwoording, gewinnen wij de moed om tot zelfkennis te komen en zo tot bevrijding, bewustwording van ons werkelijk leven.

LUSTHOF

Wat bomen, die schemeren, zich spiegelen
in het kristal van een vijver, die slaapt
en een wind, die bij het komen der morgen
nauw hoorbaar, al zachtekens gaapt.

Wat mensen, die gaan naar de arbeid
en ver, heel ver klinkt een trein.
Hoe vol vrede, hoe vol van bewustzijn en liefde
kan een lusthof in het morgenuur zijn.

Maar spiegel je jezelf in de vijver,
onberoerd, nog als slapend kristal
en je ziet niet slechts, wat je schijnt te zijn,
maar ook wat wezen zal,
wanneer gedronken is des levens wijn.

Dan weet je: ik draag er de lasten
van hemel en blauwe lucht.
Ik draag de krachten van de natuur,
wanneer ik aanstonds neem
de vlucht in het stervensuur.

Ik zal verantwoorden al,
wat de lusthof mij gaf.
Het paradijs, zo vaak haast verloren,
en daarom kan mij de stilte van het graf,
als vervolg van mijn lusthof bekoren.

Want: Ik heb er een leven,
dat leven is één met al, die er is,
die er spreekt.
Ik ben één met de zon,
één met de grond, één met de libelle,
die zweeft als een juweel,
dat gaat door de lucht.

Ik ben één met de wereld en in mijn bestaan,
ik zou de wereld zoveel willen geven,
maar nu moet ik toch eerst weten:
Is het geen waan?
Is niet dit hele streven naar eenheid
dwaas en zonder zin?

Ik zoek het leven na
en eindelijk zie ik in:
de verantwoording, die ik moet dragen,
het recht van leven en zijn.
Te binden met al wat is,
met alle schuld en kleinheid.

Ik bloei met de rozen, ik ga met de zee,
ik vlieg met de vogels en jubel mee
met de leeuwerik, die stijgt,
maar het heeft geen zin,
als in mij de ziele stille zwijgt.

Ik wil zoeken naar eenheid,
naar vreugde en kracht.
Maar hoe kan ik dat wel bereiken,
als in mij alleen is
een stilte als van nacht?
En rond mij slechts waanbeelden prijken?

Ik keer in mijzelf en ik zoek naar het zijn,
waaruit ik eens ben geboren.
Dan klinkt mij er een Stem, dan klinkt mij weer;
het is, als hoorde ik het reeds tevoren:
"Mens, je verantwoording is:
geef, en geef altijd meer.
Je recht is voor anderen te leven.
Het is daarom alleen,
dat ik je vrijheid van wil
en tijd voor het leven deed geven"

"Mens, kind van het Licht,
jij, kind van de zon.
Zie je het Licht nog niet gloren?
Kijk naar de lusthof,
waar het peinzen begon,
zij is niet meer zo stil als tevoren.

De bloesem breekt uit
in een sneeuwende pracht,

de vogel zingt een lied,
een ode, gezongen door duizenden,
duizenden vooglentongen,
het wonder van het aard' bestaan".

"Zie rond je, mens,
zie 's levens lusthof aan.
Zeker, dood is het hout hier
en vuil daar de grond,
dat licht heeft even het onthuld,
maar zijn wij er dan niet?"

Wij breken het hout, dat gestorven is
en maken schoon, wat vuil werd
door onze schuld.
Want als wij dan eenmaal opwaarts gaan,
laat dan onze lusthof zuiver zijn,
een paradijs voor hen die na ons komen,
en verder onze wegen gaan.

Daarmee ben ik werkelijk aan het einde vrienden. Ik ben geen groot dichter, geen groot redenaar, maar daarvoor heb ik één ding in de plaats, geloof ik: de overtuiging, dat al de woorden, die u hebt genoemd, samen kunnen komen in één grote oplossing en dat is: de Liefde tot God, Die in ons tot werkelijkheid wordt en zo rond ons alles mee bevat in die ene Liefde, die niet meer spreekt van recht, van plicht, maar die is, zoals God ze heeft geschapen, bewust en volledig.

Vrienden, ik ga er een eind aan maken, niet aan mijzelf, helemaal niet, maar aan dit aangename onderhoud. Dan moet ik natuurlijk de geijkte formule weer uitspreken. Ik zou het een klein beetje willen veranderen voor vandaag, dat mag misschien wel. Ik zou willen zeggen:

Ga huiswaarts met vrede,
kom thuis met vreugd,
herleef in je zelf
weer al je jeugd.

En komt de nacht en roept de slaap,
ontwijk dan, onbevreesd,
en ga tot hoger Wereld op,
een ogenblik bevrijd reeds,
een lichte, snelle geest.

Goedenavond.